

Eindelijk discussie over de twijfelachtige praktijken van de Nationale Postcode Loterij

Posted on 9 mei 2026 by Feike Reitsma

Op dinsdag 12 mei komt de Commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer bijeen om zich te buigen over een burgerinitiatief van scheikundeleraar Rick Broers, alias YouTuber Serpent.

Broers wil een einde maken aan de 'onethische' activiteiten van de Nationale Postcode Loterij (NPL). 'Meer dan drie miljoen Nederlanders nemen niet alleen deel in de hoop op een geldprijs, maar ook onder sociale druk en uit angst om dit geld mis te lopen. De Postcode Loterij is immers de enige loterij waarbij deelnemers achteraf vernemen dat hun postcode in de prijzen had kunnen vallen,' zo meldt de website van het burgerinitiatief. 'Dit systeem stimuleert ongelijkheid en draagt bij aan problematisch gokgedrag. Daarnaast worden consumenten geconfronteerd met agressieve reclamecampagnes en ongewenste post. Wij pleiten daarom voor een verbod op de huidige opzet van de Postcode Loterij. De loterij mag blijven bestaan, mits zij een alternatief systeem ontwikkelt waarin de prijstoekenning niet langer

afhankelijk is van de woonlocatie van de deelnemers.'

En inderdaad: het is de nachtmerrie van elke ex-deelnemer dat de straatprijs op de eigen postcode valt, net nadat je hebt opgezegd. Toch is de kans op een grote prijs bij de NPL niet groot: ongeveer één op 3,5 miljoen voor een prijs van 100.000 euro. Het zijn vooral de kleine of promotionele prijzen, zoals handdoeken of korting- en voordeelbonnen, die de binding versterken: zo wordt het brein 'beloond' en blijven deelnemers 'klaar voor de grote klap' – die bijna nooit komt.

Complexe verstrengeling

Het opzegproces bij de NPL is ingewikkeld. Het consumentenprogramma *Radar* deed al eens uit de doeken dat je meerdere keren wordt verleid om te blijven meespelen. Telefonisch opzeggen is lastig: mensen worden langdurig in de wacht gezet met mededelingen als 'probeert u het later nog eens'. Als je eindelijk iemand aan de lijn krijgt, wordt een script gevolgd dat aanbiedingen combineert met het inspelen op de angst voor het missen van een grote prijs.

De complexe verstrengeling met de politieke en filantropische elite maakt de NPL een uniek instituut. De loterij is niet alleen een kansspel, maar ontwikkelt zich steeds meer tot de drijvende kracht achter wat wel de 'schaduwstaat' van ngo's wordt genoemd.

Organisaties met ideeën en doelstellingen die niet in overeenstemming zijn met de progressieve ideologie van de NPL, gericht op klimaat, migratie en sociale rechtvaardigheid, maken nauwelijks kans op financiële steun van de zogenoemde Toekenningenraad. Daarnaast speelt het strategisch personeelsbeleid een grote rol. Oud-bewindslieden en kopstukken van gesteunde ngo's rouleren vaak naar toezichthoudende functies binnen de loterij, waardoor de lobbykracht in Den Haag en Brussel nauwelijks is te weerstaan.

Het selecteren van goede doelen die financiering ontvangen, is een streng gestructureerd proces, opgetuigd om de schijn van willekeur te vermijden. Toch is de selectie ideologisch gekleurd. De 'Postcode Lottery Group' voert via haar management de eerste screening uit. Novamedia is de private eigenaar en bedenker van het loterijconcept, terwijl de Postcode Lottery Group in internationaal verband fungeert als de operationele vlag waaronder de diverse nationale loterijen worden beheerd. De organisatie beoordeelt of een aanvrager past bij de missie van

de loterij en of deze aansluit bij de thema's die de NPL belangrijk vindt.

De loterij werkt vooral met meerjarige partners. Nieuwe organisaties kunnen niet zomaar een aanvraag indienen; ze moeten vaak eerst jarenlang aantonen dat ze 'impact maken' binnen de relevante thema's. De Toekenningenraad brengt advies uit over de verdeling en beslist over eventuele verlengingen of eenmalige bijdragen.

De positie van de doorgewinterde politieke veteraan Paul Rosenmöller, voorzitter van de Eerste Kamerfractie van GroenLinks-PvdA, illustreert de nauwe verwevenheid tussen politieke macht en privaat loterijgeld. Rosenmöller zit in de Toekenningenraad die beslist over de verdeling van de circa 378 miljoen euro die de NPL in 2025 en 2026 uitdeelt. Hoewel de Raad van Bestuur uiteindelijk de besluiten neemt, gebeurt dat op basis van het advies en met goedkeuring van de Toekenningenraad.

Minder kansspelbelasting

Stichting DOEN ontvangt in 2026 de hoogste bijdrage, ongeveer 24,3 miljoen euro, inclusief het Buurtfonds. Via DOEN worden veel kleinere, vaak activistisch ingestelde *start-ups* gefinancierd. Daarnaast ontvangen organisaties als Oxfam Novib, Artsen zonder Grenzen, Natuurmonumenten, Unicef en WNF elk een stabiel bedrag van circa 13,5 miljoen euro. Via extra projectbijdragen, onder de noemer 'Droomfonds', wordt daarnaast structureel geld geïnvesteerd in links-activistische organisaties als Urgenda en Milieudefensie.

In november 2024 nam de Tweede Kamer een motie aan waarin het kabinet werd verzocht in kaart te brengen wat de verschillende opties en uitvoeringsimplicaties zijn voor tariefdifferentiatie in de kansspelbelasting. Het doel was om loterijen die een groot deel van hun opbrengsten aan goede doelen schenken, zoals de NPL, te ontzien bij de geplande verhoging van de kansspelbelasting naar 37,8 procent per 2026.

Opvallend was dat de steun voor deze motie niet alleen kwam van de linkse partijen, maar ook van VVD, JA21 en BBB. Laatstgenoemde partijen steunden de motie vooral om de lokale verenigingen en breedtesport te ontzien. Daarnaast zagen zij in de differentiatie een kans om de belastingdruk op de loterijdeelnemers te matigen.

Onaantastbare status

Dit wierp een interessant licht op onaantastbaarheid van de Nationale Postcode Loterij, die er kennelijk in slaagt om partijen met totaal verschillende achtergronden en agenda's samen in één kamp te krijgen. Politici voelen zich gedwongen om de NPL te ontzien omdat elke ingreep in de werkwijze direct wordt vertaald naar: 'Dan krijgen de sportclubs en de voedselbanken minder geld.'

Dit is het 'gijzelmiddel' dat ook bij het burgerinitiatief van Rick Broers centraal staat. Hoewel een verbod op de NPL politiek onhaalbaar lijkt, zit de winst in het doorbreken van de stilte. Want wanneer op 12 mei zou blijken dat het burgerinitiatief voldoende wordt ondersteund – de lat ligt bij 40.000 handtekeningen – dan komt het onderwerp op de agenda van de Tweede Kamer. Voor het eerst wordt de Nationale Postcode Loterij dan niet alleen beoordeeld op haar vriendelijke tv-spotjes, maar ook op het harde mechanisme dat haar macht financiert.

Wynia's Week *verschijnt 156 keer per jaar en wordt* ***volledig mogelijk gemaakt*** *door de donateurs. Doet u mee?* ***Doneren kan zo****.* ***Hartelijk dank!***